

Utrikesutskottets betänkande

1981/82: 14

om Vatikanstaten

Motionen

I motion 1980/81:1207 av Evert Svensson och Bertil Zachrisson (båda s) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om att Sverige upprättar diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten.

Yrkandet motiveras i första hand med att Vatikanen spelar en allt större roll i världspolitiken och därvid ofta verkar för syften som ligger nära de svenska synsätten. Vidare anförts att den katolska kyrkan och Vatikanens representanter i vissa delar av världen, t. ex. Latinamerika, Östeuropa och en del stater i Afrika, har särskilda möjligheter att ingripa till försvar för mänskliga rättigheter och till skydd av enskilda människor som kommer i nöd till följd av den alltmer tilltagande våldsanvändningen, internationellt som nationellt. Vatikanstaten spelar också, framhålls det, en viktig men diskret roll när det gäller att lösa tvister på fredlig väg.

Bakgrund

Motionsyrkanden om upprättande av diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten har förut vid flera tillfällen behandlats och avslagits av riksdagen. Senast skedde detta i slutet av år 1980 på grundval av utskottets betänkande UU 1980/81:9.

I de betänkanden som låg till grund för avlagen har utskottet bl. a. erinrat om grundregeln för upprättande av diplomatiska förbindelser med en stat som Sverige erkänt, nämligen att frågan härom blir aktuell först när de faktiska kontakterna med staten i fråga fått en omfattning som medför ett praktiskt behov av sådana formella relationer mellan regeringar. Utskottet har funnit att de ärenden som för svensk del fordrar diplomatiska kontakter med Vatikanstaten varit relativt fåtagliga och att den informella kanal härför som funnits genom den svenska beskickningen i Rom fungerat tillfredsställande.

Utskottet har också fastslagit att situationen för de katolska trosbekännarna i Sverige inte påverkas av om Sverige har diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten eller inte.

Sverige, Danmark och Norge är f. n. de enda länder i Västeuropa, fränsett några ministater, som inte har diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten. Island har sedan 1976 sin beskickningschef i Bonn ackrediterad i Vatikanstaten, och Finland upprätthåller förbindelser sedan länge med bevakning

från sin beskickning i Wien. Sammanlagt 106 stater har i dag knutit diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten.

Eftersom de nordiska staterna har bedömt behovet av diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten olika och ett växande antal stater efter hand upptagit sådana förbindelser, fann utskottet vid sin senaste behandling av frågan naturligt att de nordiska regeringarna i lämpligt sammanhang utbytte erfarenheter i ärendet.

Utskottet konstaterade då också att Vatikanstaten spelar en viktig roll i världspolitiken. Det befanns därför angeläget att Sverige upprätthåller goda relationer till Vatikanstaten och att vi får god tillgång till den informationskälla som Vatikanstaten utgör.

Utskottet utgick slutligen ifrån att utrikesdepartementet fortlöpande bedömer formerna för diplomatiska förbindelser med olika stater, däribland även Vatikanstaten, och i mån av behov aktualiserar de ändringar som framstår som ändamålsenliga.

Utskottet

Utskottet konstaterar att Vatikanstaten spelar en växande roll i världspolitiken. Härtill bidrar dess verksamhet till värn för mänskliga rättigheter på olika håll i världen, dess aktiva medverkan i olika internationella konferenser samt dess medlingssträvanden i tvister och konflikter. Den nuvarande påvens aktivitet på senare tid understryker Vatikanens internationella orientering även på det politiska planet. Därmed växer dess betydelse som informationskälla och samtalspartner i en rad internationella frågor. Allt fler länder har till följd härav upprättat diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten trots att behovet med hänsyn till förekommande bilaterala ärenden varit begränsat.

Det kan ifrågasättas om de informella kontakter mellan Romambassaden och Vatikanen som tidigare ansetts tillräckliga med tanke på den senare utvecklingen är till fyllest för ett mera kontinuerligt och fördjupat meningsutbyte i internationella frågor. Härtill kommer att denna informationskanal utgör ett principiellt avsteg från en av de grundläggande principerna för Vatikanens statsrättsliga existens, nämligen att ambassadörer ackrediterade hos italienska staten inte samtidigt kan accepteras som sändebud vid Vatikanen. De informella kontakterna har sålunda fått hållas inom en begränsad ram och Vatikanen har vid några tillfällen låtit förstå att dessa undantag inte får tillåtas underminera grundprincipen.

Utskottet finner det naturligt att de nordiska regeringarna utbyter synpunkter i denna fråga för att utröna om en likartad inställning numera föreligger beträffande värdet av diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten.

Utskottet utgår ifrån att den svenska regeringen efter sådana överläggningar bedömer huruvida det framstår som ändamålsenligt att uppta diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten.

Mot bakgrund av det ovan anförda hemställer utskottet

att riksdagen med anledning av motion 1980/81:1207 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om upprättande av diplomatiska förbindelser med Vatikanstaten.

Stockholm den 1 december 1981

På utrikesutskottets vägnar
ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Sture Palm (s), Linnea Hörlén (fp), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Per-Olof Strindberg (m), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Axel Andersson (s), Paul Grabö (c), Maj-Lis Lööw (s) och Ulla Orring (fp).

